

Marosi Lajos

Hányadán állunk Okudzsavával?

Bulat Salvovics Okudzsava *kilencven évvel ezelőtt* született Moszkvában, grúz–örmény családban, egy később nevezetessé vált napon, május 9-én. Apját 1937-ben kivégezték, anyját lágerbe zárták. A fiú 18 évesen önkéntesként a frontra ment, ott megsebesült. A háború után a Tbiliszi Állami Egyetemen diplomázott. Visszatért Moszkvába, és oroszul alkotott. Jelentős szerkesztőségekben működött, prózát és verseket írt, saját dalaival koncerteken lépett fel. Hivatalos kiadás a verseiből nem készült, költői-előadói tevékenységét csak tűrte a hatalom. Dalai révén népszerűsége nőttön nőtt, külföldön is ismertté vált. 1991-ben szovjet Állami Díjat kapott. Párizsban halt meg, de szülővárosában, a Vaganykovói temetőben nyugszik, ahol például Jeszenyin és Viszockij is. (Magyar Wikipédia.)

Okudzsavát nem lehet össze nem kötni legismertebb követőjével, Vlagyimir Viszockijjal. (Aki nála 14 évvel később született, és 17 évvel korábban halt meg.) A pályakezdő színész 1961-ben, 23 éves korában hallotta először Okudzsavát énekelni. Így emlékezett erre: „Dalai nem csak nagyszerű tartalmukkal váltottak ki csodálatos hatást belőlem. Kiderült, hogy lehet ilyen módon verselni. Elképesztett, mennyivel erősebben hatnak a versek a hallgatóságra gitárkísérettel.” (A gitárnak a szavakhoz hozzáadott értékét Okudzsava is említi, amikor szovjet írók csoportjának párizsi fel-lépésére emlékezik. Azt mondja, Viszockijt és őt kissé jobban fogadta a hallgatóság, mint a többieket, mert ők gitároztak is. E sorok írója teszi hozzá: akkor jaj a fordító-nak, ha egyedül munkálkodik, s az eredményt nem tudja gitárkísérettel előadni! Jobb híján mostantól a fordításaimhoz hozzáírom az internetes linket, ahol az eredetit meg lehet hallgatni.) Álljon itt két idézet, ki hogyan nyilatkozott a másikról.

Viszockij *Okudzsaváról*: „Nagyon tisztetem, egyszerűen szeretem őt. Ha a verseit tekintem, ha azt, ahogy mindezt csinálja, ha mint személyiséget – hát nem is viszonyulhatnék hozzá másként. Ő a szellemi atyám, számomra mindig a legnagyobb ember marad.” Okudzsava *Viszockijról*: „Barátok voltunk, de barátságunk egy kicsit sajátos volt. Mert először is más nemzedékhez tartoztunk, és más volt a temperamentumunk. Ő nagyon nyitott társasági ember volt, akit mindig sok tisztelő és rajongó vett körül. Én otthonülő ember vagyok, hajlamos a magányosságra. De találkozgatunk. Nem gyakran, de találkoztunk, és nagy szeretettel voltunk egymás iránt. Most nehéz erről beszélni, mert tragikus halála után nagyon sok „barátja” lett. Egyesek pénzért tartanak róla előadásokat.” (Idézi M. Cibulsky és L. Furman (<http://www.playcast.ru/view/1296533/63bc4dd2fc5e26a76d5df20afa58140a1289123fpl>))

Vajon hány barátjuk van Magyarországon? Tudnak-e róluk, foglalkoznak-e velük, olvassák-e őket magyarul? Viszockijra nézve ezt könnyebb megítélnem, mert belülről

ismerem a fordítások történetének legutóbbi 11 évét. Születtek emlékkönyvek, verseiből megjelent három kötet (Vicgai Péter szerkesztésében), előfordulnak folyóiratbeli publikációk, még konferenciakiadvány is, vannak zenével kísért műsorok (pl. Hobo, Sipos Mihály), felolvasóestek. Okudzsavától csak regényeket találtam magyarul, verseket pedig kis számban az interneten. A lényeg az, hogy Viszockijt egész fordítói közösség ültetgeti át magyarra (bár farkasösvényén magányos farkasok is felbukkannak, mint például Szöllősi Dávid), Okudzsava-fordítói munkaközösségről nem tudok. Korunk legegyszerűbb mennyiségi mutatójához próbáltam fordulni, az internetes előfordulások számához, de letettem róla, mert kétszer egymás után nem lehet hasonló eredményt kapni. Annyi azonban mégis megfigyelhető, hogy míg Okudzsava a cirill internetes világban az egyik leggyakrabban említett költő, a magyar nyelvű világhálón meglehetősen kevésbé reprezentált. Úgy gondolom, ez – legalább részben – a versfordítások alacsony számának tudható be. Adódik a feladat: az orosz bárdok közül nemcsak Viszockijt kellene fordítani, hanem Okudzsavát is.

Árnyékvető